

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ústí nad Labem rozhodl samosoudcem Mgr. Václavem Trajerem ve věci

žalobce: **nezletilý P. R.**, narozený „X“,
zastoupený matkou D. R., narozenou „X“, jako zákonnou zástupkyní
oba bytem „X“,

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**,
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 12. 6. 2019, č. j. „X“, o sirotčím důchodu,

takto:

- I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 12. 6. 2019, č. j. „X“, **se pro nezákonnost zrušuje** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou podanou v zákonem stanovené lhůtě domáhal přezkoumání zákonnosti napadeného rozhodnutí žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 12. 6. 2019, č. j. „X“, kterým byly zamítnuty jeho námitky proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 2. 4. 2019, č. j. „X“ (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým mu byl dle ust. § 52 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

(K.ř.č. 1 - rozsudek)

pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“), přiznán sirotčí důchod po zemřelé osobě M. S. od 11. 1. 2019 ve výši 3 578 Kč.

Žaloba

2. Žalobce v žalobě uvedl, že žalovaná vycházela z rozsudku Okresního soudu v Chomutově ze dne 7. 1. 2019, č. j. 27 Nc 2006/2017-54, jež nabyl právní moci dne 11. 1. 2019, kterým bylo určeno, že M. S., narozený „X“ a zemřelý „X“, je otcem žalobce. Ačkoliv žalobce požadoval přiznání sirotčího důchodu za dobu pěti let zpětně, tj. od 11. 1. 2014, žalovaná zastávala názor, že právní moc rozsudku je okamžikem, k němuž vzniká právní poměr mezi dítětem a mužem určeným v tomto rozhodnutí za otce tohoto dítěte. Dle žalované je tak podmínka nezaopatřeného dítěte splněna právní mocí rozsudku o určení otcovství. S tímto závěrem žalobce nesouhlasil, neboť právní poměr mezi ním a jeho otcem vznikl okamžikem jeho narození dne 15. 1. 2003. Tím že otec nebyl v jeho rodném listě uveden, došlo k naplnění tohoto právního poměru až právní mocí rozsudku o určení otcovství dne 11. 1. 2019. M. S. však byl jeho otcem již od narození žalobce, což je třeba při rozhodování o sirotčím důchodu zohlednit. Dle žalobce je tedy přiznání sirotčího důchodu zpětně za období posledních pěti let v souladu se zákonem.

Vyjádření žalované k žalobě

3. Žalovaná ve svém vyjádření k žalobě uvedla, že v případě žalobce je podmínka nezaopatřeného dítěte ve smyslu § 52 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění splněna, neboť žalobce se narodil dne 15. 1. 2003. Podmínka úmrtí rodiče, který splnil podmínku vzniku nároku na invalidní důchod, je též splněna, neboť pan S. zemřel již dne ... Otcem žalobce však byl pravomocně uznán až nabytím právní moci rozsudku Okresního soudu v Chomutově, který nabyl právní moci 11. 1. 2019. Dle právní teorie má rozsudek o určení otcovství konstitutivní charakter s účinky od nabytí právní moci, a to i tehdy, dojde-li k určení otcovství domnělého otce až po jeho smrti. Z toho vyplývá, že i statusový právní vztah mezi otcem a dítětem vzniká až tímto dnem a nepůsobí zpětně. Žalovaná má tak za to, že přiznání sirotčího důchodu až ode dne nabytí právní moci rozsudku Okresního soudu v Chomutově o určení otcovství je v souladu s právními předpisy. S ohledem na výše uvedené žalovaná navrhla zamítnutí žaloby pro nedůvodnost.

Ústní jednání před soudem

4. Při jednání soudu zákonná zástupkyně žalobce přednesla žalobu shodně jako v jejím písemném vyhotovení s tím, že navrhovala zrušení žalobou napadeného rozhodnutí.
5. Pověřená pracovnice žalované pak při jednání soudu odkázala na písemné vyjádření k podané žalobě a navrhla zamítnutí žaloby v plném rozsahu.

Posouzení věci soudem

6. Napadené rozhodnutí soud přezkoumal podle části třetí dílu prvního hlavy druhé zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), která vychází z dispoziční zásady vyjádřené v ustanoveních § 71 odst. 1 písm. c), písm. d), odst. 2 věty druhé a třetí a ustanovení § 75 odst. 2 věty první tohoto zákona. Z této zásady vyplývá, že soud přezkouvává zákonost napadeného rozhodnutí, a to pouze v rozsahu, který žalobce

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

uplatnil v žalobě nebo během dvouměsíční lhůty po oznámení rozhodnutí dle ustanovení § 72 odst. 1 věty první s. ř. s. Povinností žalobce je proto tvrdit, že správní rozhodnutí nebo jeho část odporuje konkrétnímu zákonnému ustanovení a toto tvrzení zdůvodnit. Nad rámec žalobních námitek musí soud z úřední povinnosti podle ustanovení § 76 odst. 2 s. ř. s. přihlídnout toliko k takovým vadám napadeného rozhodnutí, které vyvolávají jeho nicotnost. Takové nedostatky v projednávané věci ovšem zjištěny nebyly.

7. Po přezkoumání skutkového a právního stavu, prostudování obsahu správního spisu a provedeném ústním jednání dospěl soud k závěru, že žaloba je důvodná.
8. Na tomto místě soud konstatuje, že mezi účastníky není sporné, zda žalobci vznikl nárok na sirotčí důchod, nýbrž pouze to, od jakého okamžiku tento nárok žalobci vznikl. Zatímco žalobce zastával názor, že právo na přiznání sirotčího důchodu mu náleží za dobu pěti let zpětně od právní moci rozsudku o určení otcovství, žalovaná byla toho názoru, že sirotčí důchod je možné žalobci přiznat toliko ode dne právní moci takového rozhodnutí.
9. Z obsahu předloženého správního spisu soud zjistil následující podstatné skutečnosti. Rozsudkem Okresního soudu v Chomutově ze dne 7. 1. 2019, č. j. 27 Nc 2006/2017-54, bylo určeno, že M. S., narozený „X“ a zemřelý „X“, je otcem žalobce. Tento rozsudek nabyl právní moci dne 11. 1. 2019. V návaznosti na rozhodnutí soudu o určení otcovství žalobce podal prostřednictvím své matky dne 12. 2. 2019 žádost o sirotčí důchod.
10. Dle ust. § 52 odst. 1 věty první zákona o důchodovém pojištění na sirotčí důchod má nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li a) rodič (osvojitel) dítěte, nebo b) osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěření dítěte do péče jiné osoby, jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba uvedená v písmenu b) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod stanovené v § 29 nebo § 31 odst. 1 anebo zemřeli následkem pracovního úrazu.
11. Dle ust. § 54 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění nárok na důchod vzniká dnem splnění podmínek stanovených tímto zákonem.
12. Dle ust. § 54 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění nárok na výplatu důchodu vzniká splněním podmínek stanovených tímto zákonem pro vznik nároku na důchod a na jeho výplatu a podáním žádosti o přiznání nebo vyplácení důchodu.
13. Dle ust. § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění nárok na výplatu důchodu nebo jeho části zaniká, není-li dále uvedeno jinak, uplynutím pěti let ode dne, za který důchod nebo jeho část náleží. Lhůta podle předchozí věty neplyne po dobu řízení o důchodu, po dobu řízení o prohlášení osoby za nezvěstnou anebo za mrtvou, jde-li o nárok na výplatu vdovského, vdoveckého nebo sirotčího důchodu po této osobě, a po dobu, po kterou osobě, která musela mít opatrovníka, nebyl opatrovník ustanoven. Lhůta podle věty první neplyne rovněž po dobu, po kterou trvalo řízení o neplatnosti skončení právního vztahu zakládajícího účast na pojištění (§ 11 odst. 2 věta třetí).
14. Otázkou povahy rozhodnutí soudu o určení otcovství se zabýval Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 18. 7. 2019, č. j. 2 Ads 411/2018-33, dostupném na www.nssoud.cz, Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

v němž konstatoval: „Teprve právní mocí rozsudku o určení otcovství se určitá osoba stává v právním smyslu otcem osoby jiné (jakkoli z hledisek biologických o jejím otcovství může být již dávno zcela jasno). Jinak řečeno, dokud takového pravomocného rozsudku není, nemůže ten, kdo by se domáhal jeho vydání, a to i kdyby tak činil zcela důvodně, za otce být považován. Pokud však již bude výše uvedeným způsobem otcovství určeno, působí „zpětně“ v tom smyslu, že se na otce hledí, jako by jím byl vždy, tj. i v minulosti. Takový výklad účinků osvojení ostatně odpovídá vnímání institutu rodičovství jako něčeho jedinečného, co může v určitý okamžik existovat právě jen mezi jedním otcem (jednou matkou) a jeho (jejím) dítětem a v právním slova smyslu se má rozprostírat do minulosti i do budoucnosti.“ Nejvyšší správní soud tímto jasně vyjádřil názor, že v případě rozhodnutí o určení otcovství, je vždy nutné rozlišovat samotný akt určení otcovství, který je konstitutivního charakteru, a právní účinky tohoto aktu, jež mají povahu deklaratorní.

15. Ohledně stanovení okamžiku, k němuž má být přiznán sirotčí důchod jeho poživateli Nejvyšší správní soud ve výše citovaném rozsudku dále uvedl: „Zákon o důchodovém pojištění však důsledně rozlišuje pojmy nárok na důchod a nárok na výplatu důchodu. Toto rozlišení nemá jen teoretický význam, ale má rovněž praktické důsledky, jelikož se uvedené nároky nemusí časově shodovat. V dané věci je tak zapotřebí rozlišit nárok na výplatu sirotčího důchodu podle § 54 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění, jenž vzniká nejen splněním podmínek stanovených zákonem pro vznik nároku na sirotčí důchod a na jeho výplatu, nýbrž musí být také podána žádost o vyplácení důchodu. Bez podání žádosti nemůže být dávka vyplacena, i když nárok na ni vznikl. V žádosti je žadatel povinen přesně specifikovat, od kdy by mu měl být přiznán důchod a od jakého data by mu měl být vyplácen.“
16. S přihlédnutím k výše uvedeným závěrům zdejší soud konstatuje, že žalobci vznikl nárok na sirotčí důchod dne 11. 1. 2019, tj. dnem právní moci rozsudku o určení otcovství. Tímto dnem byl totiž konstitutivně založen vztah mezi M. S. coby rodičem a žalobcem coby jeho dítětem. Za předpokladu, že byly splněny i další podmínky dle ust. § 52 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění, což mezi účastníky sporné není, je tak datum nabytí právní moci uvedeného rozhodnutí okamžikem, kdy byly splněny všechny podmínky stanovené zákonem o důchodovém pojištění ve smyslu § 54 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění pro vznik nároku žalobce na sirotčí důchod.
17. Pokud jde o nárok na výplatu sirotčího důchodu, zde je nutné zohlednit zmíněné deklaratorní účinky rozhodnutí o určení otcovství. Nelze totiž odhlédnout od skutečnosti, že biologické rodičovství M. S. vůči žalobci bylo založeno již narozením žalobce, a nikoliv dnem nabytí právní moci o určení otcovství. Rozhodnutím o učení otcovství byl sice konstitutivně určen vztah žalobce a jeho otce, nicméně to neznamena, že by tento vztah předtím neexistoval. Předmětné rozhodnutí je tak nutné interpretovat v tom smyslu, že teprve od právní moci rozhodnutí o určení otcovství může žalobce uplatňovat nároky z tohoto právního vztahu vyplývající, může však uplatnit i takové nároky, které směřují do minulosti, jestliže to příslušná právní úprava umožňuje. Takovým nárokem, který lze uplatnit i zpětně, je právě nárok na výplatu sirotčího důchodu, který zaniká teprve uplynutím pěti let ode dne, za který důchod nebo jeho část náleží (ke shodným závěrům dospěl i Nejvyšší správní soud ve výše citovaném rozsudku ze dne 18. 7. 2019, č. j. 2 Ads 411/2018-33).

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

18. Nárok na výplatu sirotčího důchodu žalobci vznikl dne 12. 2. 2019, jelikož k tomuto dni byly splněny všechny podmínky vzniku nároku žalobce na sirotčí důchod a současně žalobce podal žádost o sirotčí důchod. Žalobce proto mohl požádat o přiznání sirotčího důchodu až pět let zpětně ode dne podání žádosti. Přestože je v podané žádosti o sirotčí důchod zaznamenáno, že žalobce požadoval sirotčí důchod „od vzniku nároku“, což by mohlo naznačovat, že požaduje jeho přiznání tolíko od 11. 1. 2019, je již z podaných námitek proti prvostupňovému rozhodnutí žalované zřejmé, že žalobce se snažil o přiznání sirotčího důchodu v maximálním časovém rozpětí, když navrhoval, aby mu byl přiznán nárok na sirotčí důchod od 11. 1. 2014.
19. S ohledem na takto uplatněný požadavek soud konstatuje, že nárok žalobce v části, v němž požadoval výplatu dávek sirotčího důchodu za období od 11. 1. 2014 do 11. 2. 2014, zanikl uplynutím času, neboť nebyl uplatněn v prekluzivní lhůtě pěti let ve smyslu § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění. Ve zbylé části však byl jeho požadavek oprávněný a měl mu tudíž být nárok na výplatu sirotčího důchodu za období od 12. 2. 2014 do 12. 2. 2019 přiznán. Soud proto uzavírá, že žalovaná pochybila, když v projednávaném případě nezohlednila deklaratorní účinky pravomocného rozhodnutí o určení otcovství a na základě nesprávného právního názoru v rozporu s ust. § 55 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění odepřela žalobci výplatu dávek sirotčího důchodu za dobu, za kterou mu sirotčí důchod po právu náležel.
20. V předmětné věci soud v intencích ust. § 52 s. ř. s. neprovedl žalobcem navrhované důkazy rodným listem, rozhodnutími žalované ani rozhodnutím Okresního soudu v Chomutově ze dne 7. 1. 2019, č. j. 27 Nc 2006/2017-54, a to pro nadbytečnost, neboť uvedené listiny jsou založeny ve správním spisu a soud s nimi, resp. s jejich obsahem seznámil v rámci jeho prostudování. Pro nadbytečnost soud rovněž neprovedl důkaz výsledkem účastníků, neboť rozhodnutí soudu záviselo na právním posouzení věci, které mohl soud provést již na základě obsahu správního spisu.
21. S ohledem na shora uvedené soud považuje žalobu za důvodnou, proto zrušil napadené rozhodnutí pro nezákonnost podle § 78 odst. 1 s. ř. s. a v souladu s § 78 odst. 4 s. ř. s. věc vrátil žalované k dalšímu řízení. V dalším řízení je žalovaná dle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázána právním názorem, který soud vyslovil v tomto zrušujícím rozsudku.
22. Vzhledem k tomu, že žalovaný ve věci neměl úspěch a žalobce přiznání náhrady nákladů řízení nepožadoval, rozhodl soud výrokem II. tohoto rozsudku, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat **kasační stížnost** ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti **musí** být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ústí nad Labem 16. prosince 2019

Mgr. Václav Trajer v.r.
samosoudce

Shodu s prvopisem potvrzuje I. T.

(K.ř.č. 1 - rozsudek)